

lența unui limbaj care trebuie abolit definitiv între oamenii de știință.

Nu mai puțin importante sînt și studiile din domeniul evului mediu, istoriei moderne și contemporane.

Paul Gyulai se ocupă de o problemă destul de puțin cunoscută — *Arta militară în Transilvania* — aducînd date importante în legătură cu izvoarele și istoriografia organizării militare, constituind un admirabil compendiu pentru studii mai cuprinzătoare; L. Ursușu și L. Botezan își concentrează atenția asupra *Forurilor de judecată, judecîți, gloabe și dijmele iobăgești din Transilvania*, cu date relevante și deosebit de interesante; Dumitru Suciu se oprește asupra *Luptei parlamentare a lui Ilie Măcelariu în detașa din anii 1867—1868*, folosindu-se de o bogată bibliografie și de unele materiale inedite; L. Vajda se oprește, analizînd numeroase izvoare, asupra unei probleme importante — *Capitalul străin în industria minieră și metalurgică a Transilvaniei (1867—1900)*; Nicolae Cordoș prezintă cu toate comentariile, *Memorandul naționalităților din anii 1892—1899*; Eugenia Glodariu scoate în evidență unele deficiențe explicabile în activitatea „Astrei”, după anul 1867; George Protopopescu analizează *Planul de campanie al M. C. G. român pentru primul război mondial (partea I)*; studiul de un mare interes semnează și A. Simion, Gheorghe I. Bodea și P. Bunta—Gh. Tuțui, cu privire la *Mișcarea grevistă din industria metalurgică din anii 1923—1928, Acțiuni revoluționare ale tineretului din Cluj în anii 1929—1933 și Partidul Comunist Român după Conferința Națională*: date, izvoare, considerații istorice, contribuții inedite la istoria patriei în primele trei decenii ale secolului nostru.

Dintre note și discuții sînt de remarcat: S. Goldenberg, S. Belu, publicarea părții a II-a din acel important document din secolul XVI, *Registrul producției și comerțului cu postav de la Brașov*; Francisc Pap, Șt. Matei — I. Uzum, V. Pop, și Marius Porumb aduc contribuții importante, dar de mai mică anvergură, cu privire la *Comerțul Clujului cu Sălajul în secolele XVI—XVII. Date noi asupra bisericii și fortificației de la Hadia, Informații despre unele frământări sociale în anul 1762, și Zugravii icoanelor paraclisului nou din Șcheii Brașovului*; profesorul S. Jako continuă publicarea documentelor privitoare la cercetările arheologice de la Grădiștea Muncelului din anii 1803—1804 — preliminarilor valoroase la monumentală monografie în pregătire; Samuel Izak prezintă un deosebit de interesant istoric al *Spitalului public din Cluj*; profesorii Șerban Polverejan și Pompiliu Teodor se opresc cu interes și pasiune asupra *Disertației despre școli a lui George Barițiu*, Gelu Neamțu prezintă o pagină pilduitoare din viața ziarului „Federațiunea” (1868—1876), iar Al. Neamțu aduce o seamă de contribuții documentare de mare importanță, privitoare la activitatea exemplară a doctorului Vasile Popp, desfășurată la Zlatna, între anii 1829—1842; I. Kovacs face cîteva bune observații referitoare la monografiile sătești din Transilvania de la sfîrșitul secolului al XIX-lea; cunoscutul specialist Iosif Korodi completează cu date practice unele rezultate noi la care a ajuns în restaurarea unor peste metalurgice.

Privit în ansamblu acest volum este o adevărată realizare științifică cu care colectivul Muzeului de istorie al Transilvaniei se poate mîndri.

Ion BERCIU

„CARPICA”, IV, 1971

Dintre periodicele care și-au căpătat deja un prestigiu printre celelalte publicații ale muzeelor din țara noastră este *Carpica* care, la cel de-al IV-lea număr al său, se impune ca un important izvor de informare privind arheologia și istoria din centrul Moldovei.

Sumarul acestui număr, deosebit de bogat, cuprinde lucrări de pre- și protoistorie, numismatică precum și date noi de istoria evului mediu, modernă și contemporană.

Este primul număr al acestei publicații în care apare un studiu asupra faunei dintr-o stațiune paleolitică. Studiind o mare cantitate de resturi osoase descoperite la Buda (jud. Bacău) prof. O. Necrasov, membru coresp. al Acad. R. S. R. și prof. M. Bulai-Știrbu au putut stabili că renul fosil de aici aparține unei variante de talie mai mică decît renul actual. Inventarul litic din această așezare aparține culturii gravettiene la fel ca și acela din cele patru așezări de la Mălușteni cercetate și publicate de M. Brudiu și Eug. Păpușoi.

Tot în acest număr s-au publicat și o parte din descoperirile menite să îmbogățească repertoriul arheologic al depresiunii Onești, unele din ele de o deosebită importanță. Dintre acestea, așezarea neolitică de la Gura Văii, cu cele două faze Cucuteni A₂ și B₂ a beneficiat de o prezentare care, în afară de a fi un amplu raport, face și o analiză competentă a grupelor stilistice din fazele respective (A. Nițu, C. Buzdugan și C. Eminovici).

Într-o comunicare deosebit de utilă pentru completarea repertoriului reprezentărilor antropomorfe feminine pe ceramica Cucuteni A₂, sînt discutate trei descoperiri, pe baza cărora se conchide că reprezentările feminine în relief constituie o temă preferată pe ceramica cucuteniană și practica reducerii lor la regiunea gluteală apare ca o creație proprie a acestei ceramici (A. Nițu, *Noi descoperiri de reprezentări antropomorfe în relief pe ceramica Cucuteni A.*)

Prin publicarea unor idoli antropomorfi aparținînd culturii Cucuteni A, descoperiți în cursul

unor cercetări de suprafață organizate de muzeul din Birlad, se subliniază prezentarea pentru prima dată a unor elemente vestimentare (incălțăminte) obținute prin incizie, în neoliticul din Moldova (Eugenia Păpușoi, *Aspecte ale elementelor vestimentare în plastica de la Igești-jud. Vaslui*).

În seria studiilor dedicate neoliticului din Moldova se înscrie raportul privind *Așezarea cucuteniană de la Vișoara*, în care autorii A. Nitu și C. Buzdugan publicând materialele arheologice din această așezare, fac constatarea că aspectele decorative ale ceramicii din fazele Cucuteni B₁ și B₂ de aici sînt proprii depresiunii subcarpatice sau chiar depresiunii Trotsușului. Depresiunea subcarpatică Onești a constituit obiectivul unor intense cercetări de teren și a mai multor cercetări metodice. În 1970 în așezarea de la Gura Văii s-a descoperit un mormint de inhumație din perioada bronzului mijlociu, publicat în acest număr de către C. Buzdugan și C. Eminovici. Tot acestei perioade îi aparține cea mai mare parte a descoperirilor de la Dădești care au relevat noi date privind perioada preistorică din spațiul cuprins între cursul superior și mijlociu al Birladului și al afluenților săi. Prin săpăturile efectuate la Dădești de către Marilena Florescu și V. Căpitanu s-au descoperit resturi de locuire aparținînd perioadei hallstattiene târzii, culturii Noua, resturi aparținînd celei de-a treia etapă a fazei Monteoru IC₃ și culturii Foltești II.

Într-un succint studiu referitor la cetățile hallstattiene din N-E Moldovei centrale, Adrian Florescu și Gh. Melinte prezintă cetățile de la Crețești de Sus, Vutcani și Tirziș, care contribuie la completarea repertoriului cetăților de tip hallstattian de pe teritoriul Moldovei din mileniul II e. n.

Așezări deschise din Hallstattul târziu s-au descoperit prin săpăturile de salvare de la Itu și Năzăroaia din comuna Vultureni, publicate de M. Florescu și V. Căpitanu, date ca fiind din secolele IV-III î. e. n. prin analogie cu materiale arheologice din cetățile de pămînt de la Stîncești și Cotnari.

Ca și în numerele precedente, Carpica IV publică tezaure monetare romane, republicane și imperiale (Pincești și Răcățău, de V. Căpitanu și V. Ursachi).

Studierea tezaurelor de monede romane republicane descoperite în număr destul de mare pe teritoriul Moldovei, explică nu numai un schimb intens între geto-daci și romani, dar și remunerația primită de geto-daci pentru concursul militar ce l-au furnizat romanilor. Autoarea comunicării, Maria Chițescu, își fondează concluziile atît pe un mare număr de descoperiri, cit și pe numeroase surse literare antice.

Un material prețios referitor la elementele autohtone în cultura Sintana de Mureș (sec. IV e. n.), din Moldova, publică Ion Ioniță. Folosind metoda combinațiilor statistice în câteva cimitire de tip Sintana de Mureș din Moldova, autorul ajunge la

concluzia că aici elementele autohtone dacice s-au menținut pînă în faza târzie a culturii Sintana de Mureș (locuința-atelier nr. 5 de la Birlad-Valea Seacă).

Tot la această perioadă se referă și comunicarea publicată de Vasile Palade referitoare la atelierele de prelucrat coarne de cerb din cîteva așezări din secolul IV e. n. din jurul Birladului precum și la o necropolă birituală de tip Sintana de Mureș de la Fălcu.

În ceea ce privește descoperirile prefeudale din județul Bacău, revista cuprinde în paginile sale rapoarte asupra săpăturilor de la Curtea Domnească (I. Mitrea și Al. Artimon) și de la Onești cu un interesant material care contribuie la o mai bună cunoaștere a primei faze (sfîrșitul sec. VIII) a culturii Dridu din Moldova. În același timp, prezintă interes pentru specialiști și numărul mare de monede bizantine răspîndite pe teritoriul județului și mai ales tezaurul de la Hergesti (V. Căpitanu) din secolele VI-VII, perioadă în care teritoriul Moldovei a fost afectat de invazia slavilor în drum spre Peninsula Balcanică.

Studiile și articolele de arheologie sînt însoțite de un material ilustrativ adecvat, desene și fotografii, care pun în evidență importanța deosebită a obiectivelor cercetate.

Partea a doua a volumului cuprinde un valoros mănunchi de studii privind proprietatea feudală (*Date noi despre Rosellești* de A. Pippidi), tezaure monetare feudale (*Măgura și Mănăstirea Cașin*, de Al. Artimon și C. Eminovici) și o interesantă concluzie referitoare la locul unde a fost înmormîntat Bogdan al II-lea (D. Constantinescu).

Atrag atenția specialiștilor datele inedite privind activitatea lui Ion Ionescu de la Brad atît în domeniul învățămîntului agricol (*Știri noi în legătură cu învățămîntul agricol de la Academia Mihăileană* de Al. Andronic și Vl. Gheorghiu) cît și în domeniul social-politic. Astfel se evidențiază bogata activitate desfășurată ca deputat în parlament pentru progresul social-economic al țării la care se putea ajunge după părerea savantului român prin aplicarea neîntreruptă a științei în producție și societate prin aplicarea tehnicii și mecanizării, prin ridicarea agriculturii la nivelul celei din țările avansate. Autorii studiului *Activitatea social-politică a lui Ion Ionescu de la Brad* (I. Saizu și C. Botez) s-au folosit de o bogată documentație referitoare la epocă în care a trăit și și-a dus activitatea Ion Ionescu de la Brad precum și a operei acestuia, desfășurată într-o perioadă de mari prefaceri sociale.

În articolul *Problema editării izvoarelor în istoriografia română*, Al. Zub arată că cercetarea surselor istorice și editarea lor a constituit și continuă să fie o preocupare în scopul extinderii progresive a orizontului documentarist la istoricii români. Fiind vorba de o publicație de muzeu, se impunea să fie prezentate și eforturile pe care le fac unele instituții muzeale de a tipări și pune la îndemîna cercetătorilor culegeri de documente.

Problema atitudinii mișcării muncitorești în perioada 1830—1918, față de principalele legi privind munca proletariatului din România, reprezintă o contribuție deosebită. Autorul (D. D. Rusu) prezintă un tablou general al legilor privind situația muncitorilor industriali, scoțînd în evidență poziția activă a mișcării muncitorești față de acestea. Din păcate studiul nu cuprinde nici o referire la județul Bacău ceea ce credem că nu este firesc în cazul unei publicații ce trebuie să însușească materiale referitoare la o arie teritorială bine delimitată. Același lucru se poate reproșa și articolului *Presa din Italia despre mișcarea de la 1821* de D. Zaharia.

Menționăm ca meritore inițiativa colectivului de redacție de a introduce începînd cu acest număr și un capitol de recenzii. Este astfel prezentată lucrarea lui Al. Păunescu, *Evoluția uneltelor și armelor din piatră cioplită descoperite pe teritoriul României*, și volumul Eugeniei Zaharia, *Săpăturile de la Dridu. Contribuții la arheologia și istoria perioadei de formare a poporului român*, apărut în 1968.

Înmănunchind un număr apreciabil de contribuții interesante privind mai multe perioade istorice,

publicînd rezultatele unor săpături arheologice mai vechi și mai noi și de asemenea destul de multe tezaure monetare, *Carpica IV* pune la dispoziția specialiștilor numeroase și prețioase informații.

Credem că ar fi fost necesară cuprinderea și în sumarul acestui număr a unor studii mai mari, lucrări de sinteză și contribuții, în jurul cărora să se grupeze micile comunicări și rapoarte de săpături. De asemenea se impune pentru volumele următoare publicarea unor materiale referitoare la activitatea muzeelor de istorie din județ, legată de realizarea unor expoziții, relația cu publicul, activitatea cultural-educativă etc., profilînd astfel mai bine *Carpica* ca o culegere de studii și materiale care oglindește activitatea muzeală din zona respectivă în toate compartimentele ei.

În felul acesta publicația nu-și va dezminți contextul științific, care oglindește o muncă rodnică și de calitate dusă sub egida Muzeului de istorie și artă din Bacău.

Silvia TEODOR

„BURIDAVA — STUDII ȘI CERCETĂRI”

Nu de mult a apărut primul volum intitulat „Buridava — Studii și cercetări”, tipărit de Muzeul județean Vîlcea, sub auspiciile Comitetului de cultură și educație socialistă. În felul acesta s-a creat și la Rîmniceu Vîlcea baza de valorificare științifică a cercetărilor locale care au cunoscut în ultimii 25 de ani — în toate domeniile — o mare amploare. Activitatea științifică din nord-vestul Olteniei, cit și culegerea omintită aici se încadrează în marea mișcare cultural-științifică ce acoperă întregul teritoriu al patriei noastre. În spiritul programului elaborat, pentru toate domeniile de activitate, de către partid.

Scopul urmărit de această nouă culegere este de a pune la îndemîna oamenilor de știință și iubitorilor de istorie și de frumos din țară și din străinătate rezultatele cercetărilor din fiecare an, efectuate pentru toate epocile, dar cu o stăruire mai accentuată asupra unor momente istorice și probleme fundamentale, pornind de la cele mai îndepărtate vremuri ale preistoriei pe teritoriul județului Vîlcea, ca și pe acela al județelor vecine, adică de acum aproximativ două milioane de ani. Volumul, pe care îl prezentăm, se deschide cu pagini consacrate vieții istorice mult milenare de pe meleagurile vîlcene, cu prezentarea urmelor și semnificației lor istorice, lăsate de civilizația dacă, economia legată de sălminele de la Ocnelul Mari (Ocnul-a-Cosata) a dacilor și de impunătorul complex de cetăți și așezări civile din zona respectivă, unde se afla foarte probabil centrul Buridava menționat de Izvoarele

antice. Mai departe ni se înfățișează importante rezultate ale săpăturilor din castrul și așezarea romană de pe Olt (Stolniceni). Nu numai prezența în județul Vîlcea a unei culturi tracice, a celor romane și daco-romane, dar chiar păstrarea de către romani a numelui cetății dacice Buridava este încă o dovadă de continuitate etnică și culturală prinsă în procesul romanizării. Publicarea tezaurului monetar roman de la Rîureni și a celor medievale de la Drăgășani și din jud. Olt vine să sublinieze importanța economică a văii Oltului.

O contribuție foarte valoroasă se aduce în legătură cu rolul jucat de așezămîntul medieval Mănăstirea Govora, în dezvoltarea culturii românești, și de ogorul medieval Rîmniceu Vîlcea. Ni se înfățișează luptele pandurilor lui Tudor Vladimirescu, răscoala țărănilor vîlceni în 1907, cu participarea intelectualilor satelor, evocări din viața zburcumată — trăită pe plaiurile vîlcene — a lui Anton Pann și opere de artă populară, în care străbat moșteniri străvechi, toate acestea își găsesc în volumul Buridava o valorificare științifică, îmbogățindu-ne cunoștințele.

Aceste volume cit și cele peste 26 ale celorlalte muzee sînt puse în slujba educației patriotice, a cunoașterii istoriei țării noastre, în cadrul Europei sud-estice și est-centrale. De fapt, publicațiile muzeelor județene oglindeșc și ele dezvoltarea fără precedent a științei actuale românești.

D. BERCIU